NVE

Statnett SF
Oppfølgingsrapport 1995

Tor Erik Olsen
Svein Ivar Haugom

6
2001

RAPPORT

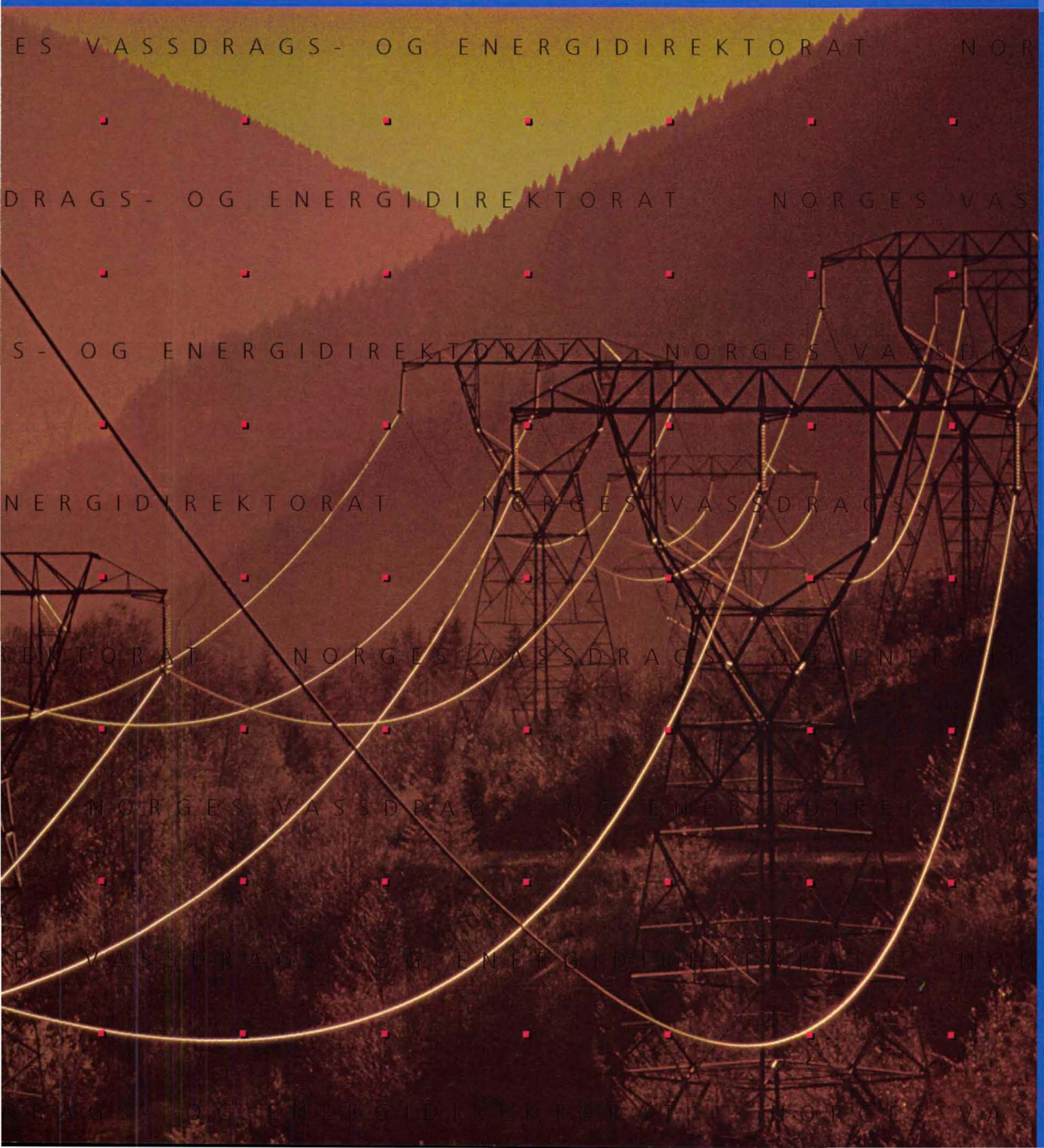

Statnett SF

Oppfølgingsrapport

1995

NVE

NVE
NORGES VASSDRAGS-
OG ENERGIDIREKTORAT
Energi- og markedsavdelingen

TITTEL	**PUBLIKASJON 6/2001**
Statnett SF - Oppfølgingsrapport 1995	DATO 1. oktober 2000
FORFATTER Tor Erik Olsen og Svein Ivar Haugom	ISBN 82-410-0417-6
	ISSN 1501-2832

SAMMENDRAG

- **Gjennomgang av Statnett SF sin regnskapsrapportering til NVE og en beskrivelse av virksomheten**
- **NVEs monopolkontroll av Statnett SF**
- **Nettkapital**
- **Mer-/mindreavkastning (over-/underdekning)**
- **Sentralnettsordningen**

EMNEORD
Statnett SF
Regnskap
Monopolkontroll
Nettkapital
Mer-/mindreavkastning

ANSVARLIG UNDERSKRIFT

Marit L. Fossdal

Marit Lundteigen Fossdal
avdelingsdirektør

INNHOLD **Side:**

1 Innledning **4**

2 Etablering av Statnett SF **4**

3 Statnett SF formål **5**

4 Statnett SF - virksomhetsområder **7**

5 Beskrivelse av divisjonene (virksomhetsområdene) m/ regnskap **9**
- a) Morselskap **9**
- b) Driftsdivisjonen **10**
- c) Kraftsystemdivisjonen **12**
- d) Plan- og anleggsdivisjonen **14**
- e) Statnett Marked a/s **15**
- f) Beskrivelse av virksomhetsområdene i Statnetts rapportering til NVE **16**

6 NVE's reguleringsoppgaver overfor Statnett SF **19**

7 Avgrensning av monopolvirksomheten **19**

8 Vurdering av kapitalen **20**

9 Avkastning på monopolvirksomheten **20**
- a) Modell **20**
- b) Nettkapital/ Avkastning **21**

10 Forholdene til NVEs retningslinjer **22**

12 Oppsummering **23**

1 Innledning

Gjennom Energiloven med forskrifter er NVE pålagt å regulere og følge opp landets energiverk deriblant Statnett SF. Selskapene blir pålagt å innrapportere nødvendige opplysninger for at NVE skal være i stand til å utøve nødvendig tilsyn med monopolvirksomheten og arbeide med konkurranse fremmende tiltak.

I henhold til forskrift til energiloven § 4-4 plikter konsesjonæren å føre regnskap etter bestemmelsene i aksjeloven og regnskapsloven. Regnskapet skal settes opp i samsvar med god regnskapsskikk.

Statnett SF ble etablert 20.12.91. Selskapet har dermed vært i drift som et nettselskap i nærmere 6 år. Denne oppfølgingsrapporten vil ta for seg i hovedsak virksomheten i 1995.

Etter en kort beskrivelse av selskapet, virksomhetsområdene og noen hovedtall fra regnskapet vil rapporten ta for seg de reguleringsoppgaver NVE har i forhold til Statnett SF. Med utgangspunkt i dette vil en se på en avgrensing av monopolvirksomheten, og beregne avkastningen på nettkapitalen.

2 Etablering av Statnett SF

Statnett SF ble stiftet 20.12.91, og ble etablert som et statsforetak. Selskapet ble etablert ved at Statkraft ble delt i henholdsvis Statkraft SF og Statnett SF.

Et av spørsmålene i forbindelse med denne oppsplittingen var å få fastsatt en åpningsbalanse for Statnett SF. Verdien av balansen ble i Stortings-proposisjon nr. 100 (1990-1991) foreløpig anslått til 10 mldr kr pr. 1.1.92. I Stortings-proposisjon nr. 1 (1991-1992) vises det til at det foreligger opplysninger som indikerer at åpningsbalansen ikke vil overstige 9,5 mldr kr.

Eiendelene i åpningsbalansen inkluderer kassebeholdning, lagerbeholdning og anleggsmidler. Departementet legger til grunn at foretaket opprettes med en kassebeholdning på 100 mill kr. Øvrige eiendeler overføres fra Statkraft til Statnett SF.

I Stortingsproposisjon nr. 100 (1990-1991) fastslås det at en innskudds-kapital på omlag 30 % av totalkapitalen er rimelig og forsvarlig ut fra foretakets virksomhet. Ut fra dette ble det foreslått en bevilgning på 2,7 mldr kr til innskuddskapital. Gjelden ble da 6,8 mldr kr. Statnetts åpningsbalanse pr. 1.1.92 kan da anslås som følger:

Åpningsbalanse (mill kr)

Eiendeler		**Gjeld og egenkapital**	
Kassebeholdning	100	Gjeld	6 800
Lagerbeholdning og anleggsmidler	9 400	Innskuddskapital	2 700
Sum	**9 500**	**Sum**	**9 500**

Åpningsbalansen for Statnett SF skal avledes fra anskaffelsesverdien for foretakets eiendeler. Alle spørsmål vedrørende fordelingen av eiendelene mellom Statkraft og Statnett SF var på dette tidspunktet ennå ikke avklart. Det ville også kunne oppstå avvik mellom den anslåtte verdien og den endelige verdien som settes etter avleggelse av regnskapet for 1991.

Bevilgningen av innskuddskapitalen er en garanti for at verdier tilsvarende størrelsen på innskuddskapitalen blir skutt inn i foretaket.

3 Statnett SF - formål

Foretaket ble gitt følgende **formål:**

- *Statnett SF skal ha ansvaret for en rasjonell drift og utvikling av landets overføringsnett for kraft. Foretaket skal alene eller sammen med andre planlegge og prosjektere, bygge, eie, og drive overføringsanlegg og utenlandsforbindelser.*

- *Statnett SF skal ha det overordnede ansvar for driftskoordineringen av kraftsystemet.*

- *Statnett SF skal gjennomføre de oppgaver det er pålagt i første og annet ledd etter forretningsmessige prinsipper innenfor de rammer som myndighetene setter på foretakets arbeidsområde.*

Videre har Statnett SF ansvaret for å bidra til en effektiv organisering av spotmarkedet og omsetningen av standardkontrakter i Norge, samt administrere den kortsiktige kraftomsetningen med utlandet.

Statnett SF skal prise sine tjenester slik at kostnader til drift, nødvendig vedlikehold og verdiforringelse dekkes. Foretaket bør sikte mot en rimelig forrentning på investert kapital.

Tariffene, eller prisene på de ulike overføringstjenester, må utformes med sikte på optimal utnyttelse av kraftsystemet og fremme utviklingen av et fleksibelt marked. Nettet skal drives til så lave kostnader som mulig, hensyn tatt til de krav som settes til overføringstjenestenes kvalitet.

På grunn av Statnetts monopolsituasjon kan man ikke se på markedet for å anslå foretakets inntjening. Prisen på foretakets tjenester bør derfor settes slik at en får kostnadsdekning. Dette betyr at enhver inntektsprognose må bygge på verdier avledet av anskaffelsesverdi.

Statnett SF plikter å stille ledig overføringskapasitet til disposisjon til andre som forestår elektrisistetsforsyning og for produsenter og brukere av energi. Denne forpliktelse gjelder også når brukere av elektrisk energi kjøper kraft på markedet eller direkte fra andre leverandører.

Statnett SF skal altså sette overføringstariffene slik at de over tid dekker kostnadene ved utbygging og drift og gir rimelig forrentning på investert kapital. Forrentningen bør vurderes i forhold til de krav til forrentning som settes i regional- og distribusjonsnettet. Statnett SF bør videre i størst mulig grad utforme tariffer som gjenspeiler belastningen på nettet.

Statnett SF må ikke diskriminere brukere av nettet, men tilby like tariffer for alle, justert for forskjellig brukstid, leveringskvalitet mv.

Statnetts beregningsmåte for overføringstariffer skal være godkjent av NVE.

Statnett SF plikter å gi NVE de opplysninger som er nødvendige for utøvelse av tilsyn med monopolvirksomhet og arbeid med konkurransefremmende tiltak.

Av ovennevnte krav kan det da avledes en rekke opplysninger som må innrapporteres til NVE i forbindelse med nevnte oppfølgings-/kontroll-oppgaver. Dette omfatter da også de regulære regnskapstall (resultat/ balanse).

Rammebetingelser

Statnett SF har ansvaret for å opprettholde og videreutvikle et effektivt, landsdekkende overføringssystem for kraft.

Statnett SF arbeider innenfor visse rammebetingelser:

a) skal **ikke utnytte monopolstillingen**

b) skal være **kostnadseffektiv**

c) skal ha rimelig **avkastning på investert kapital**

d) skal sørge for et **effektivt omsetningssystem** for kraft

e) skal sørge for **leveringssikkerhet**

f) skal sørge for at alle aktører har **tilgang**

g) skal **ikke opptre pris-diskriminerende**

h) skal utforme tariffene slik at de fremmer en **optimal utnyttelse av kraftsystemet**

For å påse at Statnett SF arbeider innenfor disse gitte rammebetingelsene er det nødvendig å overvåke hver enkelt av disse betingelsene.

For å kunne gjennomføre dette må man utlede endel økonomiske og tekniske størrelser og indikatorer som sier noe om forutsetningene oppfylles, og i hvilken grad.

4 Statnett SF- virksomhetsområder

Etter etableringen av Statnett SF ble selskapet delt i tre divisjoner;

Driftsdivisjonen
Kraftsystemdivisjonen
Plan og anlegg

Den øvrige organisasjonen besto av;

Administrasjon
Informasjon
Økonomi
Organisasjon

Videre ble Statnett Marked etablert som et datterselskap.

Statnett International AS ble etablert i januar 1994, og er et heleiet datterselskap av Statnett SF. Selskapet driver entreprenørvirksomhet. Selskapets resultat inngår ikke i morselskapets regnskap.

Denne organisasjonen var gjeldende frem til 1.1.95 da Statnett SF fikk ny organisasjon med følgende divisjoner:

- Kabel
- Teknologi
- Kraftsystem
- Nettdrift
- Anlegg og vedlikehold

samt

- Administrasjon

- Informasjon
- Økonomi
- Organisasjon

I Statnetts rapportering til NVE for 1995 er regnskapet oppdelt i følgende virksomhetsområder:

- Forvaltning Sentralnett
- Utenlandshandelen
- Drift egne anlegg - sentralnett
- Drift egne anlegg - regionalnett
- Drift egne anlegg - utenlandskabelen
- Øvrig virksomhet
- Felles virksomhet

Drift egne anlegg ble først i rapporteringen for 1994 delt i sentralnett og regionalnett.

Vi vil nå se nærmere på hvilke oppgaver som ligger i de ulike virksomhetsområdene slik det blir rapportert til NVE.

Forvaltning Sentralnett lå under Kraftsystemdivisjonen. Kraftsystemdivisjonen har ansvaret for sentralnettsordningen og for utleie av de av Statnetts overføringsanlegg som ikke inngår i sentralnettet (transformatorkapasitet og effektbrytere mot regionalnett). Gjennom sentralnettsordningen stiller de enkelte eierne av sentralnettsanlegg disse til disposisjon for alle brukere mot godtgjørelse. I sentralnettet inngår i hovedsak det landsomfattene kraftnettet, hvorav Statnett SF eier ca. 80 %.

Utenlandshandelen ligger under Kraftsystemdivisjonen. Dette omfatter den kortsiktige kraftutvekslingen mot utlandet. Selve utenlandshandelen administreres av avdelingen Marked Utland i Statnett Marked AS på vegne av Statnett SF. Administrasjonskostnadene vedrørende denne avdelingen belastes Statnett SF (Utenlandshandelen) fra Statnett Marked AS.

Drift egne anlegg - sentralnett, regionalnett og utenlandskabel ligger under Driftsdivisjonen. En vesentlig del av Statnetts virksomhet omfatter drift og vedlikehold av egne overføringsanlegg. Det operative ansvaret for dette ligger i Driftsdivisjonen. Inntekter genereres gjennom utleie av anlegg til sentralnettsordningen samt til andre leietagere. Kostnadssiden er i grove trekk drifts- og vedlikeholdskostnader og kapitalkostnader forbundet med anleggene.

Øvrig virksomhet består av Plan- og anleggsdivisjonen som primært driver med egne investeringsprosjekter for andre divisjoner. Eksterne entreprenøroppdrag utgjør en mindre del. Videre inngår transportavdelingen som driver kabelutlegging og transportoppdrag for eksterne kunder.

Felles virksomhet består av de sentrale stabene som økonomi, personal osv.

Vi vil nå se nærmere på hvilke oppgaver som ligger i de ulike divisjonene, og en del hovedtall fra resultat- og balanseregnskapet.

5 Beskrivelse av divisjonene (virksomhetsområdene) m/ regnskap

a) Morselskap

Før vi ser nærmere på de enkelte divisjonene vil vi se på Statnett SF sin totale resultat og balanseregnskap (morselskap).

Resultatregnskap Årsberetning
Morselskap (Mill kroner)

	1992	**1993**	**1994**	**1995**
Driftsinntekter	2,670	3,006	3,715	3,244
Driftskostnader	1,728	2,156	2,726	2,590
Driftsresultat	942	850	989	654
Netto finansposter	567	380	357	316
Resultat før skatter	375	470	632	338
Skatter	165	73	125	120
Resultat	**210**	**397**	**507**	**218**

Driftsinntektene har vist en økning i perioden fra 1992 til 1994, men falt i 1995 med 471 mill. kroner. Hovedårsakene til dette er nedgang i systemprisen (se avsnitt 5c) og dermed en reduksjon i energileddet og en nedgang i topplasttimen som forårsaket en reduksjon i effektleddet. Driftskostnadene ble redusert kun med 136 mill. kroner, slik at driftsresultatet ble redusert med 335 mill kroner til 654 mill. kroner.

Balanseregnskap Årsberetning
Morselskap (31.12) (Mill kroner)

	1992	1993	1994	1995
Omløpsmidler	1,085	1,482	1,200	1,661
Anleggsmidler	9,735	9,932	9,775	9,536
Sum eiendeler	10,820	11,414	10,975	11,197
Kortsiktig gjeld	562	778	944	769
Langsiktig gjeld	7,398	7,540	6,688	6,979
Egenkapital	2,860	3,096	3,343	3,449
Sum gjeld og egenkapital	**10,820**	**11,414**	**10,975**	**11,197**

Hovedårsaken til nedgangen i anleggsmidler fra 1994 til 1995 er at avskrivningene overstiger investeringene (netto tilgang).

b) Driftsdivisjonen

Driftsdivisjonen har ansvaret for den operative driften av Statnetts egne anlegg, og står for driftsteknisk samarbeid med andre aktører i kraftforsyningen innenlands og mot utlandet.

Divisjonen opererer gjennom tre regioner; Nord-Norge, Midt-Norge og Sør-Norge. En egen telematikkavdeling i divisjonen har ansvaret for Statnetts landsdekkende sambandsnett, datanett og driftstelefonnett.

Over 8000 kilometer ledninger (inkludert sjøkabler) hører inn under ansvarsområdet. Det samme gjør ca 80 transformatorer- og koblingsstasjoner. Anleggene må overvåkes og vedlikeholdes.

Drift egne anlegg

En vesentlig del av Statnetts virksomhet omfatter drift og vedlikehold av egne overføringsanlegg. Det operative ansvaret for dette lå tidligere i Driftsdivisjonen, men er nå flyttet til Øvrig virksomhet (Entreprenørvirksomheten), hvor Drift egne anlegg kjøper sine vedlikeholdstjenester for ledninger. Dette medfører en endring av kostnader fra lønnskostnader til vedlikeholdskostnader.

Inntekter genereres gjennom utleie av anlegg til sentralnettsordningen samt til andre leietagere. Kostnadssiden er i grove trekk drifts- og vedlikeholdskostnader og kapitalkostnader forbundet med anleggene.

Inntekter og kostnader i Driftsdivisjonen som ikke er knyttet til drift og vedlikehold av egne anlegg (eksterne oppdrag/ operatørtjenester) er holdt utenfor regnskapet for drift egne anlegg.

Resultatregnskap Årsberetning
Drift egne anlegg (Mill. kroner)

	1993	**1994**	**1995**
Inntekter sentralnett	1662	1490	1611
Inntekter reg.nett/øvrige anlegg	279	261	214
Andre inntekter	30	34	18
Sum inntekter	**1971**	**1785**	**1843**
Arbeidskraftkostnader	162	173	145
Materialer og andre driftskostnader	210	186	270
Pensj.kostn. og omstillingskostnader	65	0	0
Avskrivninger	548	576	574
Eiendomsskatt	52	52	59
FoU/ forprosjekter	20	44	44
Sum kostnader	**1057**	**1031**	**1092**
Resultat før skatter	**915**	**754**	**751**
Netto meravk.tilb.ført sentr.nett			**-83**
Resultat			**668**

Ny sentralnettsordning trådte i kraft 1.5.92, og dette hadde direkte innvirkning på inntektssiden for Drift egne anlegg da det ble vedtatt nye leiesatser både for sentralnettsanlegg og regionalnettsanlegg. Det er ikke sammenfallende leiesatser for hhv. sentral- og regionalnett. Utenlands-forbindelsen inngår fra 1.1.92

"Inntekter Sentralnett" vedrører inntekter for utleie av Statnetts egne sentralnettsanlegg til Sentralnettet. Anlegg som eies av Statnett SF, men som ikke inngår i Sentralnettet, og som dermed ikke godtgjøres gjennom sentralnettsordningen, leies ut direkte. Utleiesatsene for regionalnettsanlegg ble ikke prisjustert i 1995.

Økning i inntekter sentralnett og reduksjon i inntekter i regionalnett er et resultat av omfordelingen av sentralnettskapitalen i og med at nedtransformering ned til 45 Kv inngår i Sentralnettet (Jfr. "Tveiten-saken").

Ledningsvedlikeholdet er overflyttet til øvrig virksomhet (Entreprenør virksomheten), og dette har nedført en reduksjon av arbeidskraftskostnader og en økning i kostnader relatert til vedlikehold, da vedlikeholdstjenester leies inn fra øvrig virksomhet.

Leieinntekter sentralnettsanlegg er motpost til leiekostnader for Statnetts anlegg i sentralnettsregnskapet.

Kostnadene som er registrert pr. stasjon eller gruppe ledninger fordeles til sentralnettsanlegg og regionalnettsanlegg i henhold til den andel av nedlagt kapital pr. anlegg som har tilknytning til henholdsvis sentralnetts- eller regionalnetts-anlegg.

Direkte kapitalkostnader omfatter avskrivninger og kalkulatoriske rentekostnader som er direkte relatert til de enkelte overføringsanleggene. Kostnadene er fordelt på sentralnetts- og regionalnettsanlegg i henhold til den nedlagte kapital pr. anlegg.

Balanseregnskap rapportering til NVE (31.12)
Drift egne anlegg (Mill. kroner)

	1993	**1994**	**1995**
Omløpsmidler	416	85	100
Anleggsmidler	9,032	9,065	8,893
Ford. felles anleggsmidler	24	25	45
Sum eiendeler	**9,472**	**9,175**	**9,038**
Kortsiktig gjeld	**219**	**40**	**88**
Langsiktig gjeld	0	0	0
Egenkapital	0	0	0
Sum gjeld og egenkapital	**219**	**40**	**88**

Reduksjonen av anleggsmidler fra 1994 til 1995 skyldes at avskrivningene overstiger investeringene (netto tilgang).

c) Kraftsystemdivisjonen

Kraftsystemdivisjonen har ansvaret for typiske monopoloppgaver og oppgaver av koordineringsmessig art som systemplanlegging av sentralnettet, vern, feilanalyse/ feilstatistikk og systemdriften i totalsystemet.

I tillegg har Kraftsystemdivisjonen ansvaret for sentralnettsordningen og for utleie av de av Statnetts overføringsanlegg som ikke inngår i sentralnettet (transformator-kapasitet og effektbrytere mot regionalnett). Gjennom sentralnettsordningen stiller de enkelte eierne av sentralnettsanlegg disse til disposisjon for alle brukere mot godtgjørelse. I sentralnettet inngår i hovedsak det landsomfattende kraftnettet, hvorav Statnett SF eier ca. 80 %.

Kraftsystemdivisjonen utøver gjennom landssentralen sitt ansvar for systemdriftskoordineringen og derved den systemmessige driftssikkerhet i det

norske kraftssystemet. I systemdriftskoordineringen inngår overordnet koordinering av vedlikeholdsplaner, fastlegging av overføringsgrensene i sentralnettet, tilpasning mellom produksjon og forbruk samt den løpende overvåkingen i samarbeid med Driftsdivisjonen's regionsentraler.

Ny sentralnettsordning, med en fullstendig omlegging av tarifferings-systemet, ble iverksatt fra 1.5.92. Dette innebar en overgang fra en ordning med avstandsbasert kanaleiestruktur til en ny der prisen for bruk av overføringsnettet er knyttet til kraftutvekslingen i, og forbruk/ produksjon bak, det enkelte tilknytningspunkt. Alle med anlegg tilknyttet sentralnettet skal ha en tilknytningskontrakt med Statnett SF.

Resultatregnskap Årsberetning
Sentralnettet Krafttransport (Mill. kroner)

	1992	**1993**	**1994**	**1995**
Inntekter krafttransport innland		2,230	2,439	1,989
Inntekter krafttransport utland eks. prioritetsavg.		123	214	185
Sum inntekter krafttransport eks. prioritetsavgift	**1458**	**2,353**	**2,653**	**2,174**
Leiekostnader eksterne anleggseiere	318	500	457	531
Leiekostnader Statnetts anlegg	1,092	1,662	1,490	1,610
Leiekostnader anleggseiere (internt/ eksternt)	**1,410**	**2,162**	**1,947**	**2,141**
Transporttap (kraftkjøp)	74	156	326	213
Regulerkraft (o-kraft) transittkostnader Sverige	-	0	-2	5
Administrasjon og andre kostnader	-	53	67	67
Beredskapskostnader	-	8	8	9
Finanskostnader netto	-	4	0	-26
Kalkulatoriske renter over-/ underdekning	-	4	0	0
Sum øvrige kostnader	-	225	399	268
Over-/ underdekning sentralnett krafttransport før tilbakeføring	**-26**	**-34**	**307**	**-235**
Tilbakeført netto meravkastning fra Statnett Drift egne anlegg		0	0	83
Over-/ underdekning sentralnett krafttransport etter tilbakeføring		-34	307	**-152**

Som det fremgår ov tabellen ovenfor ble inntektene fra krafttransport redusert med 479 mill. kroner fra 1994 til 1995. Årsakene til dette er en

nedgang i systemprisen, som igjen medførte en reduksjon i energileddet, og en nedgang i topplasttimen som forårsaket en reduksjon i effektleddet.

Økningen i leiekostnader er et resultat av omfordelingen av sentralnettskapitalen i og med at nedtransformering ned til 45 kV inngår i Sentralnettet (Jfr. "Tveiten-saken").

Nedgangen i tapskostnadene er forårsaket av reduksjon i systemprisen.

Resultatregnskap Årsberetning
Sentralnettet Utenlandshandel (Mill. kroner)

	1992	**1993**	**1994**	**1995**
Kraftsalg	282	270	530	450
Kraftkjøp	201	240	468	430
Agio/ disagio	-9	-6	2	0
Krafttransport/markedsgebyr	70	44	29	1
Prisdiff. etter kostnader krafttransport	2	-20	35	19
Prioritetsinntekter	6	31	21	27
Netto inntekter	**8**	**11**	**56**	**46**
Kalk. renter underdekn. før 1992(immatr. rettigh.)	22	38	30	15
Kalk.renter fom 1992	69	10	10	9
Øvrige kostnader	16	4	4	35
Sum kostnader	**107**	**52**	**44**	59
Over-/ underdekning sentralnett utenlandshandelen	**-99**	**-41**	**12**	-13

d) Plan- og anleggsdivisjonen

Plan- og anleggsdivisjonen har ansvaret for bygnings- og elektroteknisk planlegging, prosjektering og utførelse av Statnetts overføringsanlegg samt ansvar for bedriftens skips- og transportvirksomhet.

Divisjonens planfunksjon og administrasjonen for transportseksjonen er lokalisert til hovedkontoret i Oslo. Planfunksjonen består av avdelingene Elektro og Kraftledning. Transportseksjonen driver ro-ro-skipet Elektron og spesialskipet c/s Skagerak for legging, reparasjon og vedlikehold av alle typer undersjøiske kabler. Seksjonen driver også landtransportvirksomhet, og et viktig område er tung spesialtransport av transformatorer. Divisjonens

entreprenørvirksomhet er blitt drevet fra anleggssentra i Nordland, Sør-Trøndelag og Buskerud.

Resultatregnskap Årsberetning
Plan- og anleggsvirksomheten (Mill. kroner)

	1992	**1993**	**1994**	**1995**
Inntekter eksterne oppdrag	68	33	47	66
Inntekter interne oppdrag/ investeringsprosjekter	638	718	290	235
Transportinntekter/ andre inntekter	27	10	8	9
Sum inntekter	**733**	**761**	**345**	**310**
Direkte materialer	453	520	126	89
Direkte arbeidskraftkostnader	60	66	70	84
Andre direkte driftskostnader	81	74	58	71
Direkte avskrivninger	2	1	2	3
Kalkulatoriske rentekostnader	63	51	15	0
Sum direkte prosjektkostnader	**659**	**712**	**271**	247
Dekningsbidrag prosjekter	**74**	**49**	**74**	63
Indirekte kostnader	107	62	64	77
Pensjonsavsetninger	0,0	43	0	0
Resultat (før finansposter og skatt)	**-33**	**-56**	**10**	**-14**

e) Statnett Marked AS

Statnett Marked AS ble etablert som et heleiet datterselskap av Statnett SF den 22. desember 1992 og startet sin virksomhet 1. januar 1993.

Statnett Marked fikk som oppgave å videreføre de organiserte kraftmarkedene som var drevet av Samkjøringen, men adskilt fra morselskapets virksomhet.

Statnett Markeds formål er å organisere kraftmarkeder med kort og lang horisont på en kostnadseffektiv måte. Transaksjonskostnader og gebyrer knyttet til omsetningen skal ligge på et lavest mulig nivå. Statnett Marked skal være nøytral og ha en ikke-diskriminerende adferd i forhold til alle aktørene.

I henhold til vedtektene skal selskapet på vegne av og for regning av Statnett SF organisere markedsplassen for den kortsiktige utenlandshandelen med kraft som forutsettes å foregå over organiserte markeder.

Selskapet skal foreta avregning, utarbeide statistikk og utføre annen virksomhet med naturlig tilknytning til organisering av kraftmarkedene. Selskapet skal drives etter forretningsmessige prinsipper.

Resultatregnskap Statnett Marked AS (Mill. kroner)

	1993	**1994**	**1995**
Driftsinntekter	1,550	5,026	4,435
Driftskostnader	1,540	5,018	4,429
Driftsresultat	10	8	6
Netto finansposter	6	5	6
Årsoverskudd	**16**	**13**	**12**

Balanse Statnett Marked AS (Mill kroner)

	1993	**1994**	**1995**
EIENDELER			
Omløpsmidler	239	277	347
Anleggsmidler	0	7	7
Sum Eiendeler	**239**	**284**	**354**
GJELD OG EGENKAPITAL			
Kortsiktig gjeld	178	212	274
Langsiktig gjeld	0	0	2
Egenkapital	61	72	78
Sum gjeld og egenkapital	**239**	**284**	**354**

f) Beskrivelse av virksomhetsområdene i Statnetts rapportering til NVE

Statnett SF rapporterer til NVE på følgende virksomhetsområder;

- Forvaltning Sentralnett
- Utenlandshandelen
- Drift egne anlegg Sentralnett
- Drift egne anlegg Regionalnett
- Drift egne anlegg Utenlandskablene
- Øvrig virksomhet
- Felles virksomhet

Drift egne anlegg ble delt i sentral- og regionalnett fra og med 1994-rapporteringen, og utenlandskablene ble overført fra "Drift egne anlegg - sentralnett" til "Drift egne anlegg- Utenlandskabel" i 1995-(28.7.95)

Inntekter vedrørende utenlandskablene kan henføres direkte til dette virksomhetsområdet. Kostnadene er fordelt i henhold til fordelingsnøkkel med 5/12 for å reflektere at kapitalen ble overført pr. 28.7.95.

Vi vil nå se på sammenhengen mellom regnskapet i Årsberetningen og regnskapet for de ulike virksomhetsområdene slik det fremkommer i rapporteringen til NVE.

Resultatregnskap 1995
Forvaltning S e n t r a l n e t t (Mill kr.)

	Årsberetning	**NVE rapport**	**Differanse**
Driftsinntekter	2.174	2.470	296
Leiekostnader	2.141	2.141	0
Transporttap	213	213	0
Øvrige kostnader	55	205	150
Fordeling felleskostnader	-	20	20
Tilbakeført netto meravkastning. Statnetts egne anlegg	-83	-83	0
Over-/ underdekning	-152	-26	126

Avviket på postene "Driftsinntekter" og "Øvrige kostnader" skyldes at Energisalg og Energikjøp er spesifisert under "Forvaltning sentralnett" i NVE rapporten for å rendyrke forholdet mellom forvaltning sentralnett og utenlandshandelen.

Resultatregnskap 1995
U t e n l a n d s h a n d e l (Mill kr.)

	Årsberetning	NVE rapport	Differanse
Kraftsalg	450	450	0
Kraftkjøp	430	430	0
Agio/ disagio	0	0	0
Kostn. kraft-transport, markedsgebyr	1	1	0
Prisdiff. etter kostnader krafttransport	19	19	0
Prioritetsinntekter	27	27	0
Netto inntekter	46	46	0
Kalk.renter underdekn. før 1992(immatr.rettighet)	15	0	-15
Kalk.renter underdekn. f.o.m. 1992	9	0	-9
Øvrige kostnader	35	34	-1
Over-/underdekning sentralnett utenlandshandelen	-13	-13	0

Resultatregnskap 1995
D r i f t e g n e a n l e g g (Mill kr.)

	Årsberetning	NVE rapport	Differanse
Inntekter	1.843	1.860	17
Kostnader	1.048	975	-73
Resultat før ford. felleskostn/ FOU	795	885	90
Fordeling av felleskostnader/ FOU	44	117	73
Resultat før finansposter og skatt	751	768	17
Netto meravkastning tilbakeført sentralnettet	-83	-83	0
Resultat etter tilbakeføring	668	685	17

Fellesvirksomhet

I rapporteringen til NVE fremkommer et resultat på dette virksomhetsområdet på **+202 mill. kr for 1994 etter fordeling.** I utgangspunktet skal resultatet her være null. Alle inntekter og kostnader skal fordeles ut på de øvrige virksomhetsområdene. For 1995 er alle inntekter og kostnader fordelt ut slik at driftsresultatet for dette virksomhetsområdet blir null.

Det vil oppstå under- og overdekning i enkeltår i sentralnettsforvaltningen, men summen av disse vil over tid gå mot null.

6 NVEs reguleringsoppgaver overfor Statnett SF

En av de oppgavene som NVE er satt til å ivareta er å kontrollere monopol-virksomheten i landets energiverk deriblant Statnett SF. I Forskriftene til Energiloven fremgår det at et av formålene med omsetningskonsesjoner er å kontrollere nettfunksjonen som et naturlig monopol. Gjennom et monopol som nettvirksomheten er ville selskapene ellers ville kunne ta høyere priser på overføringstjenestene enn det som ville vært riktig i et konkurranseutsatt marked.

Videre heter det i Forskriftene at konsesjonæren plikter å gi NVE de opplysninger som er nødvendige for utøvelse av tilsyn med monopolvirksomhet og arbeide med konkurransefremmende tiltak. Konsesjonæren plikter også å skille den regnskapsmessig nettfunksjonen fra øvrige virksomheter i selskapet.

NVE har en generell plikt til følge opp og regulere Statnett SF bl.a. gjennom at en av etatens viktige ansvarsoppgaver er å bidra til å fremme effektiv konkurranse i kraftmarkedet gjennom å sikre åpen adgang til el-nettet basert på ikke-diskriminerende vilkår, og å regulere nettvirksomheten på en måte som fremmer samfunnsøkonomisk effektivitet. Denne plikten til regulering og oppfølging gjelder også Sentralnettsordningen.

7 Avgrensning av monopolvirksomheten

I Forskriftene understrekes det at direkte og indirekte overføringer av økonomiske midler mellom monopolvirksomhet og annen virksomhet som konsesjonæren driver, skal fremgå av regnskapene. Det skal ikke foregå skjult kryss-subsidiering. Denne skal eventuelt synliggjøres. Med økonomiske midler menes både rene pengeoverføringer og overføringer f.eks. i form av interne tjenester mellom resultatenhetene.

Det primære ansvarsområdet for Statnett SF er drift av sentralnettet i landet. Dette er en monopolvirksomhet som skal reguleres av myndighetene. Selskapet er også involvert på andre områder som ikke omfattes av

regulering. Det er derfor nødvendig å skille virksomhetene i monopoldelen og øvrig virksomhet bl.a i forbindelse med beregning av avkastningen. Kjernen i monopolvirksomheten er virksomhetsområdene Drift egne anlegg (sentralnett, regionalnett, utenlandskabel).

8 Vurdering av kapitalen

Kapital 1995

Balansen pr. 1.1.95 var bokført med 10.902 mill. kroner. I løpet av 1995 ble det investert for 357 mill. kroner (netto tilgang). Avskrivninger beløper seg til 585 mill. kroner. Balansen pr. 31.12.95 ble ialt bokført med 11.193 mldr. kroner.

Tabellen nedenfor viser balansen pr. 31.12.95 for Statnett SF ekskl. Statnett Marked a/s:

31.12.95 (mill. kroner)

Eiendeler		**Gjeld og egenkapital**	
Omløpsmidler	1.656	Gjeld	7.744
Anleggsmidler	9.536	Egenkapital	3.448
Sum	11.192	Sum	11.192

9 Avkastning på monopolvirksomheten

a) Modell 1995

I 1995 ble nettkapitalen beregnet som et gjennomsnittet av driftsmidlene pr 1.1 og 31.12 pluss 1 % av driftsmidlene. Anlegg under utførelse eies av Drift egne anlegg, men er trukket ut av kapitalgrunnlaget for beregning av avkastningen.

Avkastningen (prosent) på nettkapitalen (regionalnett, sentralnett og utenlandskabelen) beregnes etter følgende modell:

*Driftsresultat/ Gjennomsnittlig kapital *100*

b) Nettkapital/ Avkastning 1995

I Statnetts regnskapsrapportering til NVE er regnskapet delt i følgende virksomhetsområder:

- Forvaltning sentralnettet
- Kraftomsetning utenlandshandel
- Drift egne anlegg
- Sentralnett
- Regionalnett
- Utenlandskabel
- Øvrig virksomhet
- Felles virksomhet

Når kapitalen og avkastningen for monopoldelen skal beregnes benyttes virksomhetsområdet "Drift egne anlegg". Kapitalen og resultatet beregnes etter modellen i kapitel 9 a). Virksomhets- området "Egne anlegg" omfatter drøye 80 % av totalkapitalen i selskapet.

Beregning av avkastningen på nettkapitalen fremgår av tabell 1. Kapital-grunnlaget for beregning av avkastningen blir **9,071** mldr. kroner i 1995. Utgående balanse for driftsmidler på de ulike virksomhetsområdene for 1994 avviker fra inngående balanse for 1995. Avvikene skyldes flere forhold; en omfordeling av kapital fra regionalnett til sentralnett (Jfr. Tveiten-saken) med ca 596 mill. kroner, flytting av driftssentraler fra Sentralnetts- forvaltningen til Drift egne anlegg og en endring av fordelingen av driftsmidler på virksomhetsområdene. For 1994 ble fordelingen gjort etter en fordelingsnøkkel og for 1995 ble driftsmidlene fordelt eksakt på virksomhetsområdene.

Konsekvensen av overflyttingen av driftssentralene er at Sentralnettsforvaltningen kjøper tjenester fra Drift egne anlegg. Overflyttingen medfører også at kapitalen tilknyttet driftssentralene nå kan påregnes avkastning.

Med et driftsresultat i 1995 på 768 mill. kroner gir dette en avkastning på nettkapitalen på 8.5 %. Med en maksimal avkastning på 7.5 % for 1995 oppstår en meravkastning på 88 mill. kroner.

Pr. 31.12.95 var den totale akkumulerte underdekningen på "Forvaltning Sentralnett" og "Utenlandshandelen" **49,8** mill. kroner. Dette beløpet er bokført som kortsiktig fordring på sentralnettsbrukerne (Mindreavkastning). Beløpet vil bli behandlet i henhold til regelverket for sentralnettsordningen.

Akkumulert avkastning

(Mill. kr) Mer(-)/mindreavkastning (+); Over(-)/underdekning(+)

	1992	1993	1994	1995	Akkumulert
Sentralnettsordningen	26,100	34,307	-303,034	37,110[2] +128,159[1]	37,110
Tilbakeført til kunder				114,468	
Utenlandshandelen	99,000	41,057	- 11,898	12,714 -128,159[1]	12,714
Sum	125,100	75,364	-314,932	164,292	49,824

[1] *Akkumulert underdekning i utenlandshandelen er overført til Sentralnettsordningen*

[2] *Underdekning etter en tilbakeføring på 83 millioner*

Drift egne anlegg				
Sentralnett	40,045	-85,454	-74,134	-36,543
Tilbakeført S. Forvalt			83,000	
Regionalnett	1,495	-3,191	-3,173	-4,996
Renter			-0,127	
Utenlandskabel	0	0	-10,842	-10,842
Sum	41,540	-88,645	-5,276	-52,381

Det er nå blitt en symmetrisk behandling av over-/ underdekning ved balanseføring. Overdekningen balanseføres som kortsiktig gjeld - og underdekningen som fordring (mindreavkastning).

For 1995 er akkumulert underdekning for Sentralnettsordningen og Utenlandshandelen - **49,8** mill. kr. balanseført som kortsiktig fordring under "Forvaltning Sentralnettet". (Post 106 Mindreavkastning overføringstjenester) Akkumulert underdekning pr. 31.12.95 - **49,8** mill. kr. er inntektsført på post 331b "Årets avsetning over-/ underdekning".

Utgående balanse for 1994 er i sin helhet tilbakeført i 1995.

Drift egne anlegg har en akkumulert meravkastning pr. 31.12.95 på ca. **52,253** mill. kr.

10 Forholdene til NVEs retningslinjer

Av retningslinjer fra NVE som regulerer Statnetts virksomhet kan nevnes "Retningslinjer for beregning av overføringstariffer" og "Retningslinjer for energiverk om årsoppgjør, åpningsbalanse m.v." samt rundskriv. Det bør også nevnes at NVE gjennom Statnetts omsetningskonsesjon regulerer selskapets virksomhet.

Videre har Statnett SF benyttet maksimal avkastning som grunnlag for beregning av avkastningen for både 1995. Statnett SF har ikke godtgjort at de driver effektivt og dermed kan benytte maksimal avkastningssats som retningslinjene da gir adgang til.

Prinsippet med basiskapital som ble innført i forbindelse med ny sentralnettsordning bryter i utgangspunktet med NVE's retningslinjer da anleggsmidler ikke avskrives i sin helhet. De fulle avskrivninger inngår ikke i kalkylegrunnlaget for tariffene. Retningslinjene brytes også da man benytter kapital kun ved utgangen av året samt i tilfellet at det benyttes annen avskrivningsmetode enn den lineære.

11 Oppsummering

Resultat/ Balanse

Statnett SF er et nettselskap med totale driftsinntekter som i 1995 beløp seg til **3,244** mill. kroner (morselskap). Resultatet etter skatter ble bokført med **218** mill. kroner.

Den totale balansen ble bokført med 11,2 mldr. kroner. Den rene nettkapitalen beløper seg til 9,0 mldr. kroner.

Nettkapital/ avkastning

Gjennomsnittskapitalen som danner grunnlag for beregningen av avkastningen for **1995** er 9,1 mldr. kroner (inkl. arbeidskapitalen). Dette er et gjennomsnitt av kapitalen pr 1.1 og 31.12.. Dette gir en **avkastning på 8,5 % i nettdriften.** Den maksimalt tillatte avkastningen for 1995 var 7,5 %. Vi får da en meravkastning (Drift egne anlegg) i 1995 på 88,149 mill. kr.

Øvrig

I denne rapporten har vi sett på en del indikatorer og nøkkeltall som er viktige i forbindelse med monopolkontrollen. I avsnitt 3 er det presentert en del av de mest sentrale rammebetingelser Statnett SF skal arbeide innenfor. I tillegg til det som er behandlet i denne rapporten bør en i senere oppfølgingsrapporter ta for seg andre indikatorer og nøkkeltall som er relatert til de øvrige rammebetingelsene som kostnadseffektivitet, leveringssikkerhet, effektivt omsetningssystem osv.

Denne serien utgis av Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE)

Utgitt i Rapportserien i 2001

Nr. 1 Lars-Evan Pettersson: Glommas bifurkasjon ved Kongsvinger (18 s.)

Nr. 2 Marit Astrup: Avløpsnormaler Normalperioden 1961-1990 (224 s.)

Nr. 3 Päivi Lundvall, Kjell Moen og Heikki Ruokanen: Vandringshindre for fisk i Tanas sideelver og - bekker, konsekvenser av veibygging. Delrapport 2: Bevaring av Tana som en lakseelv i naturtilstand (51 s.)

Nr. 4 Tharan Fergus og Eeva Rönkä (red): Erosjon og sedimenttransport i Tanaelva Delrapport 1: Bevaring av Tana som en lakseelv i naturtilstand (99 s.)

Nr. 5 Tor Erik Olsen, Svein Ivar Haugom: Statnett SF. Oppfølgingsrapport 1993/94 (28 s.)

Nr. 6 Tor Erik Olsen, Svein Ivar Haugom: Statnett SF. Oppfølgingsrapport 1995 (24 s.)

Norges vassdrags- og energidirektorat

Norges vassdrags- og energidirektorat
Middelthunsgate 29
Postboks 5091 Majorstua
0301 Oslo

Telefon: 22 95 95 95
Telefaks: 22 95 90 00
Internett: www.nve.no